

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

10

2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Qo'ng'irotdoy Avezimbetovich

Elektron nashr. 868 sahifa, 30-oktyabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Sharipov Qo'ng'irotdoy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori

Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent

Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog'iston Respublikasi Tabiat resurslari qo'mitasi raisi

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori

Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Musyeva Shoirazimovna SamDu IS instituti professori

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Nomozova Qumri isoyevna Geologiya fanlari universiteti "Iqtisodiy geologiya" kafedrasini dotsenti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar departamenti rahbari

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU huzuridagi PKQTUMOTMXHB mutaxassis

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Qishloq xo'jaligida innovatsion xizmatlar infratuzilmasini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	8
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich , professor, Zaynutdinova Umida Djalalovna , dotsent	
O'zbekiston-Turkiya do'stligi azaliy qadryatlarimiz zaminida yashab kelmoqda.....	13
O'sman Mesten , Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya-O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari	
O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanishini davlat tomonidan	
qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish.....	15
Akkulov Abdulaziz Uralboyevich , mustaqil tadqiqotchi	
O'zbekiston Respublikasini "Yashil" iqtisodiyotga o'tish istiqbollari. Muammolar va yechimlar.....	19
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li , doktorant	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "Yashil" iqtisodiyotning o'rni.....	26
Sevara Yaxshimuratova Rustam qizi , assistent-o'qituvchi	
Sanoat barqarorligini ta'minlashda yashil energetikaning o'ziga xos xususiyatlari.....	29
Kadirov Abdumalik Matkarimovich	
Republikamizda "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishda agroxizmatlarni	
rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	36
Mirzayev Q. J. , i.f.d., professor; Jonuzokov M. K. , assistent o'qituvchi	
"Yashil" obligatsiyalarni muomalaga chiqarishning nazariy va amaliy jihatlari.....	40
E. I. Nosirov , i.f.n., dotsent	
Turizm sohasidagi loyihalarni kreditlash amaliyotini takomillashtirish.....	46
Matkabulova Dilorom Xalilullayevna , PhD	
Koreya Respublikasida yashil (eko) turizmning rivojlanish yo'nalishlari va muammolari.....	51
Islomova Dilrabo Salomovna , kafedra assistenti	
Moliyaviy menejment tizimini transformatsiyalashda raqamli marketing	
samaradorligini baholashning nazariy yondashuvlari.....	55
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich , PhD, dotsent	
Samarqand viloyati ekologik turizm salohiyatidan samarali	
foydalanish asosida ekoturizm klasterlarini shakllantirish.....	62
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi , i.f.b.f.d.; Axrarov Farxod Baxriddinovich , i. f. n.; Xo'jamov Bobur , tadqiqotchi	
Ichki turizmni rivojlantirishda davlatning o'rni.....	68
Dehqonov Burxon Rustamovich , tayanch doktorant	
O'zbekistonda turizm sohasini rivojlanishiga global trendlarning ta'siri.....	72
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich , i.f.d., professor	
Assessment of the Current State of the Market and Procedure For Lending	
to Subjects of Tourism Services of the Republic of Uzbekistan.....	79
Karimova Aziza Maxomadrizoyevna , PhD, docent; Maqsudov Orif Shakirovich , assistant	
Islomiy moliya instrumentlari (muzoraba va mushoraka) va ularni tijorat banklarida qo'llash.....	84
Madraximova Gulasal , dotsent; Safarova Nasiba , magistrant	
Mamlakatimizda "Yashil" iqtisodiyot asosida barqaror rivojlanishni ta'minlashning o'ziga xos jihatlari.....	90
Mustafaqulov Yangiboy Bo'riqulovich , Todjimamatova Mashhura Erkinovna ;	
Nurmatova Hilola A'zamovna ; Berdieva Aziza G'anisher qizi ; Egamberdieva Oydin Abror qizi	
Ways to Improve the Green Recovery in Uzbekistan by Investment and Trade.....	97
Nurbek Khalimjonov , assistant	
Evaluating the Path Towards Sustainable Tourism Development in the Republic of Uzbekistan.....	102
Khusniddin Egamnazarov	
Nexus Between Climate Change and Energy Consumption in Uzbekistan: A Time Series Analysis.....	106
Sarvar Mamasoliyev ; Shodiyor Toxirov	
O'zbekistonda mice turizmini barqaror rivojlanishida qulay infratuzilma.....	112
Xalimova F. N. , katta o'qituvchi	
Ichki turizmni rivojlantirishning ilg'or xorijiy tajribasi va uni	
O'zbekistonda qo'llashning iqtisodiy afzalliklari.....	115
Matkarimov Jahongir Shamuratovich , mustaqil tadqiqotchi	
Agroturizmni rivojlantirish orqali hududlarning barqaror rivojlantirish imkoniyatlari.....	122
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna , kafedra dotsenti	
Turizm sektorida milliy hunarmandchilik mahsulotlarining rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.....	126
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna , kafedra assistenti	
Роль религиозного туризма в экономике Узбекистана.....	132
Рахимова Дилфуза Мирзакасимовна , преподаватель	
Turistik sanoatining investitsion jozibadorligini boshqarish va samaradorligini baholash.....	139
Sa'dullayeva Gulnoza Sodiq qizi , PhD	

Turizmga innovatsiyon texnologiyalarni joriy qilish shart sharoitlari	144
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li , doktorant	
O'zbekistonning "yashil iqtisodiy strategiyasi" va uni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari	147
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich , dotsent	
An Analysis of the Structure of Trade Between China and Uzbekistan	150
Cao Gang , PhD Candidate	
"Daka-Tex" MCHJ XKning marketing faolyatining takomillashtirish.....	160
Musyeva Shoirazimovna , kafedra professori	
Mamlakat iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda oziq-ovqat xavfsizligining o'rni	164
Ibragimov G'ayrat Abraqulovich , PhD; Shukurova Nilufar Qahramonova , tadqiqotchi;	
Umirov Islombek Furkatovich , tadqiqotchi; Tojiqulov Samandar Orufjon o'g'li , tadqiqotchi	
MDH davlatlarida chorva va parandachilik o'sish dinamikasi	169
Abidov Abdujabbor Abduxamidovich , t. f.n., dotsent	
Tijorat banklarida foiz stavkaning likvidlikka ta'siri	179
Berdiyarov Baxriddin Tavasharovich , iqtisodiyot fanlari doktori, professor	
O'zbekiston moliya bozorini jahon moliya bozoriga integratsiyalashuvining dolzarb masalalari	186
Burxanov Aktram Usmanovich , i.f.d., prof.; Xudoyqulov Xurshid Xurramovich , i.f.d., prof.	
O'zbekiston Respublikasining Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lishiga oid	191
Ruzibayev Jahongir Nodirovich	
O'zbekistonda ikkilamchi qimmatli qog'ozlar bozori hozirgi holati tahlili.....	194
Ro'ziqulov Abdimo'min Qussam o'g'li , mustaqil izlanuvchi	
Raqamli texnologiyalar orqali turizm industriyasini rivojlantirish usullari	200
R. P. Zarikeyev , mustaqil doktorant	
Korxona iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda inson resurslaridan foydalanish amaliyoti	206
Abdualimov Ashraf Qurbonaliyevich , doktorant	
Oliy ta'lim muassasalarida to'lov-kontrakt shakli mablag'lari bo'yicha xarajatlar	
va ular hisobining amaldagi holati	211
Abdujalilova Dilnoz Abdusattorovna , doktorant	
O'zbekistonda oziq-ovqat bozori nazariy tahlili.....	216
Abduraxmanova Zuxra Toxir qizi , doktorant	
Sug'urta munosabatlarini takomillashtirishning istiqbollari	221
Abdutarapova Dildora Farxodjon qizi , doktorant	
Functions of Management in Education and Its Significance	231
Akhatova Shakhnoza Akram kizi , teacher	
Qishloq xo'jaligi korxonalarini moliyalashtirishni yangicha	
usullarini o'rganishning ayrim dolzarb masalalari	235
Ametov Quvondik Mamatjanovich , mustaqil izlanuvchi	
Yog'-moy sanoati korxonalari kapitali rentabelligini oshirish yo'nalishlari.....	238
Amirzoda Hamrayev , katta o'qituvchi	
Banklararo to'lov tizimini raqamli iqtisodiyotdagi rolini oshirish choralari	244
Amonov Alisher , o'qituvchi	
Baholash faoliyatini raqamlashtirish istiqbollari.....	248
Bobirjon Aktamov , katta o'qituvchi	
Marketing xizmati samaradorligini baholashda PEST tahlil usulining ahamiyati va qo'llash imkoniyatlari	253
Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li , katta o'qituvchi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining vujudga kelish zarurati, umumiy hisobotlarining tuzilishi	
va O'zbekistonning MHXSga o'tishida vujudga keladigan muammolar va ularni bartaraf etishning istiqbolli	
yo'nalishlari	259
Djurayeva Iroda Bahrom qizi , doktorant, o'qituvchi	
Samaradorlikni korxona iqtisodiyotida tutgan o'rni	265
Fayziyeva Nilufar Shuxrat qizi , PhD, katta o'qituvchi	
Avtomobil transporti korxonalarida amortizatsiya xarajatlari va uning hisobini takomillashtirish masalalari...	269
G'anibayev Ilxomjon Shokiraliyevich , doktorant	
Turistlar statistik hisobini olib borish bo'yicha xalqaro standartlar va tajribalar tahlili	275
Jumanova Zilola To'ychiyevna , doktorant	
Tijorat banklari ipotekali kreditlarining qaytuvchanlik holatini barqarorlashtirish choralari	280
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li , kafedra o'qituvchisi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni	
amalga oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	284
M. Samiyeva , kafedra assisenti	
Assessment of the Economic Effectiveness of the Railway Transport System	288
Mannonov Shahruhmirza Abdurashidovich , independent researcher	
O'zbekistonda mikromoliya tashkilotlarining iqtisodiy faoliyat samaradorligini oshirish yo'llari.....	294
Nazarova Muslima Nazarovna , PhD, i.f.f.d., katta o'qituvchi	

Mamlakatimizda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.....	301
Odilov Dilshodjon Tulqinovich	
O'zbekistonda paxtachilik majmuasining iqtisodiy samaradorligini oshirish	307
Xoliqov Tolibjon Luptullaevich , kafedra assistenti	
Ta'lim tizimi boshqaruvida "time menejmenti" texnologiyalarini qo'llash.....	311
Radjabova Gavxar Umarovna , kafedra dotsenti	
Improving Trade Effectiveness Through Merchandising: Theory and Practice	316
Ravshan Aliyevich Allayorov , Associate Professor	
An'anaviy moliya tizimidagi yangi yondashuv va yechimlar	319
Abrorov Sirojiddin , PhD; Bunyod Usmonov , PhD	
Ijtimoiy fondlar va maqsadli jamg'armalar faoliyatini takomillashtirish	325
Samiyeva Gulnoza Toxirovna , PhD, i.f.f.d.	
Tikuv-trikotaj korxonalarining brend jozibadorligini marketing strategiyalari asosida oshirish.....	332
Sh. Sh. Ziyayeva , katta o'qituvchi	
Surxondaryo mintaqasining ekoturizm salohiyati nuqtayi nazaridan baholash	337
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li , mustaqil tadqiqotchi	
Совершенствование учета неиспользованных основных средств в Республике Узбекистан.....	340
Усманов Фаррух Обитхонович , научный сотрудник кафедры	
An'anaviy moliya tizimining metodologik muammolari, shuningdek moliya tizimida yuz beruvchi inqirozlar va ziddiyatli vaziyatlarning yuzaga kelish sabablari	348
Xabibullayev Dadajon Ro'ziboyevich , stajor tadqiqotchi; Sindarov Fazliddin Kaxramonovich , kafedra assistenti	
Dehqon xo'jaliklarida mahsulot yetishtirish samaradorligini oshirishda tomorqa xizmati klasterlarini takomillashtirish	355
Xamrayeva Sayyora Nasimovna , kafedra professori; Ochilova Nargiza Akramovna , doktorant	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	360
Nosirov Javlonbek Jamoliddin o'g'li , doktorant; Raxmatov Ziyodullo Nosirovich , dotsent	
BMT Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasida kambag'allikni qisqartirish va oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash masalalari.....	363
Yusupov M. S. , PhD	
Мировые финансовые центры точки роста экономики	369
Абдуллаев Анвар Фархадович , PhD., доцент кафедры	
XX asr jadid ma'rifatparvarlari Abdurahmon Toshkandiy va Abdulla Avloniy ijtimoiy qarashlaridagi umumiylik va xususiylik	375
Abrorxon Asatulloev Asatulloevich , PhD	
Математическое обоснование вычисления моды и медианы в статистике.....	379
Бердикулова Ирода Райимкуловна , старший преподаватель; Усманов Шахзод Шохрухович , студент	
Yirik soliq to'lovchi korxonalar faoliyatini rag'batlantirishda soliq ma'murchiligining istiqbollari.....	390
G'aniyev Shaxriddin Vohidovich , i. f. d., Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich , PhD	
Sog'lomlashtirish turizmi klasterlari faoliyatida innovatsion faoliyatni boshqarishning kross-innovatsiyalar asosidagi modeli	395
G'ofurov Azizbek Umarjonovich , mustaqil tadqiqotchi	
Tijorat banklari faoliyatidagi kredit risklarini boshqarishni takomillashtirish yullari.....	400
J. Y. Isakov , i.f.d, professor	
Mehnat bozorining raqamlashgan iqtisodiyotdagi statistik masalalari.....	405
A. Abduvohidov , i. f.d., professor	
Davlat oliy ta'lim tashkilotlarida xarajatlar hisobini yuritish.....	407
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich , PhD	
Актуальная ситуация в сегменте теневой экономики в Республике Узбекистан.....	412
Кошанов Абдимурат , независимый исследователь	
O'zbekistonda moliyaviy hisob va hisobotni MHXSlariga transformatsiya qilishda asosiy vositalar hisobini tashkil etish masalalari	416
Qurbonova Shaxrinoz , doktorant	
Erkin iktisodiy hududlarda investitsion faollikni oshirish masalalari.....	420
Qilicheva Kamola Muzaffarovna , mustaqil tadqiqotchi	
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida).....	425
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich , erkin izlanuvchi	
Sug'urtada assistans xizmatlarini takomillashtirish	433
Maxmudov A. M.	
Цифровизация бухгалтерского учета.....	439
Мирсодикова Дилобар Дилшод кизи , самостоятельный соискатель	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini rivojlantirishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish.....	445
Nasurova Kamola Ravshanovna , PhD	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	451
Нуриллаев Рахмат Ярашевич , к.с.х.н., доцент; Нуриллаев Шердил Жамолiddin угли , магистр	

Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari.....	456
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Uy-joy fondi boshqaruvini samarali tashkil etish	460
Berdiyeva Dilfuza Axatovna , PhD, dotsent	
Экономика знаний как высший ступень развития инновационной экономики	466
Хасанхонова Нодира Исаметдиновна , PhD	
Kichik biznes subyektlarini samarali investitsiyalashning ilg'or xorijiy davlatlar tajribasi.....	471
Ruziyeva Dilobar Isomjonovna , iqtisod fanlari nomzodi	
Davlat-xususiy loyihalarining mazmun-mohiyati, ilmiy-nazariy asoslari	481
Suleymanov Farrux Raximjonovich , mustaqil izlanuvchi	
Комплексный анализ хозяйственно-экономической деятельности и устойчивости АО "Узавтосаноат"	487
Туйчиев Комилжон Лазизович , доцент кафедры	
Экономическая сущность и важность повышения эффективности	
производства каракулеводческой продукции.....	493
Тулкин Хайтмуродович Фармонов , профессор; Нуриллаев Жамолiddин Ярашевич , докторант	
O'zbekistonda tijorat banklari emission operatsiyalarining dolzarb masalalari	499
O'ktamova Nozima Narzulla qizi , PhD, kafedra dotsenti	
Инновационные методы энергосбережения как способ повышения	
конкурентоспособности предприятия	503
Хамдамова Гавхар Абсаматовна , к.э.н., профессор	
Hudud sug'oriladigan yerlarida suv resurslaridan foydalanish holati tahlili	508
Shoxujayeva Zebo Safoyevna , i. f.n., professor, katta ilmiy xodim	
Hududlarning moliyaviy-investitsion salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlarini	513
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi , kafedra dotsenti i.f.d.	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xodimlar faoliyatining axborot tizimlarini samarali tashkil qilish.....	521
Yuldashev Furqat Nurilloevich , doktorant	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyoti sharoitida elektron biznesni rivojlantirish yo'llari	524
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich , PhD; Akramov G'ayrat Otabek o'g'li , talaba	
An Analysis of Green Taxation and Its Effect on Economic Growth	530
Fayzieva Nargiza Rabimovna , PhD	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning nazariy jihatlarini	537
Qurbonov Jasurbek Pozilovich , kafedra dotsenti	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm industriyasining rivojlanishi va istiqboli	540
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich , PhD, kafedra dotsenti	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ	
boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	544
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna , mustaqil tadqiqotchi	
Markaziy Osiyo davlatlarida rekreatsiya turizmi	548
Shaymanova Nigora Yusupovna , doktorant	
Korxona investitsiyalari xususidagi ilmiy-nazariy yondashuvlar va qarashlar evolyutsiyasi.....	552
Eshqo'ziyev Oxunjon Oybek o'g'li , doktorant	
O'zbekiston sanoatining rivojlanish tendensiyalari, muammo va yechimlari.....	559
Shavqiyev Erkin , i. f. n.	
"Yashil iqtisodiyot"ga o'tish zaruriyati, dastaklari va uning o'ziga xos tamoyillari	565
Berdiyev Baxtiyor Sodiqovich , kafedra dotsenti	
Innovatsion faoliyatni rivojlantiruvchi omillar va ulardan samarali foydalanish yo'nalishlari	571
Ashurov Maxammadjon Sotvoldiyevich , i.f.n., kafedra dotsenti	
Ijtimoiy tarmoqlar analitikasi.....	576
S. Qulmatova , PhD, dotsent	
Analysing the Functioning of Enterprise Management in the Context of Institutional Reforms	581
Kurpayanidi Konstantin Ivanovich , Professor	
Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi samaradorligini baholash	586
Ruxsatova Rushana O'ktamovna , erkin tadqiqotchi	
Soliq tushumlarini prognozlashtirish modellarini qurishning klassik va intellektual usullari	593
Narmanov Ulug'bek Abdugapparovich , PhD; Maqsudov Azamat Maqsud o'g'li	
Kompaniyani samarali boshqarishda marketingning o'rni va uning tamoyillarini qo'llash istiqbollari.....	598
Usmonova Dilfuza Ilhomovna , kafedra dotsenti	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	602
Абдишукуров Шерзод Шавкат угли , научный сотрудник	
Oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy manbalari bo'yicha xarajatlar hisobi va uni takomillashtirish.....	608
Artikov Kurbonazar Amonovich , mustaqil ilmiy tadqiqotchi	
Innovatsion iqtisodiyot sharoitida inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalarning ahamiyati.....	614
Asamxodjaeva Shoira Shukurullaevna , katta o'qituvchi	

Перспективы развития инноваций и роль стартапов: зарубежный опыт, проблемы и решения.....	618
Ачилова Ширин Шавкат кизи , старший преподаватель	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarni kreditlashda garov ta'minotini takomillashtirish	622
Bazarova Nigora Ravshanovna , kafedra dotsenti	
Sug'urta tashkilotlari investitsiya faoliyatini boshqarish masalalari	627
Kenjayev Ilhom G'iyozovich , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes	632
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich , Scientific researcher	
Tijorat banklari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'llari	637
Mirpulatova Luiza Mansurovna , doktorant	
Tijorat banklarining tadbirkorlik subyektlarini kreditlash metodologiyasining ekonometrik tahlillari.....	642
Norov Akmal Ruzimamatovich , DSc, kafedra professori	
Tijorat banklarida kreditlash amaliyotini takomillashtirish yo'llari	649
Norova Nozima Nabiyeвна , katta o'qituvchi	
Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari	657
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Jahondagi kuzatilayotgan globallashuv va tabiatdagi o'zgarishlar oqibatida kelib chiqayotgan turli xatarlardan himoya qilishda sug'urta tashkilotlari oldida turgan vazifalar ("O'zbekinvest" EISK AJ misolida).....	661
Sayfullo Mirzoyev	
International Experiences on Restoration of Financial Stability Through Indicators in Commercial Banking Sector	666
Solijonova Muxlisa Azamatovna	
Pensiya yoshining pensiya ta'minoti tizimiga ta'siri.....	668
Tursunov Jaxongir Pulatovich , DSc	
Mamlakat iqtisodiyotini islom moliya instrumentlari orqali rivojlantirish istiqbollari.....	673
Xalikov Ulug'bek Rustamovich , PhD	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati.....	678
Xudoyberdiyeva Sadoqat Abdumannonova , mustaqil izlanuvchisi	
Qishloq xo'jaligi korxonalarini davlat tomonidan qo'llab quvvatlashning innovatsion menejment tamoyillari... ..	683
Shaniyazova Zamira Oralbayevna , PhD	
Тенденции развития жилищного строительства.....	688
Алиева Зилола Маматвалиевна , доцент кафедры	
Tadbirkorlik subyektlarini moliyalashtirishning innovatsion usullari.....	692
Shakirova Nigora Axralovna , kafedra dotsenti v.b.	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'larining shakllanishi va nazorat qilinishi.....	698
Xusanov Nishonboy Abdusattarovich , filologiya fanlari doktori, professor	
Спиртные напитки - вред здоровью	702
Кариева Халима Икромжоновна , старший преподаватель кафедры	
Importance of Social Infrastructure Development in Rural Areas	706
Munisa Alimova	
Davlat xizmatida agile loyiha boshqaruvi texnologiyasidan foydalanish	709
Isaqova Zebo Murodovna , f.f.n. (PhD), tadqiqotchi	
Korxonalar moliyaviy tahlilining ahamiyati	714
Karimov Eminjon Gapardjonovich , doktorant	
Рекреация как основа духовно-культурного возрождения нации и социально-экономического развития страны	716
Алимова Гузал Алишеровна , Доктор философии (PhD) по экономическим наукам	
Развитие тепличного плодовоовощеводства и создание в отрасли цепочки добавленной стоимости Республики Узбекистан.....	722
Дурманов Акмал Шаймарданович , PhD, доцент кафедры	
Oliy ta'lim muassasalarida ilmiy-tadqiqot faoliyatini rivojlantirishning innovatsion usullari.....	734
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li , DSc, mustaqil izlanuvchi	
Роль виртуальных банков в развитии экономики Узбекистане.....	738
Каримов Нарбой Ганиевич , доктор экономических наук; Ниязметов Мансур Рустамович	
Xotin-qizlarni ish bilan ta'minlashga ko'maklashish imkoniyatlari	742
Xayitov Abdimannon Buxarovich , iqtisod fanlari nomzodi	
Maxsus iqtisodiy zonalar: mazmun-mohiyati, ulardagi investitsiya muhitini yaxshilash	748
Ja'sur Umirzoqov Artiqboy o'g'li , PhD, dotsent	
Современные тенденции формирования системы критериев рабочих мест в условиях экологизации экономики	754
Ходжаева Нодирахон Абдурашидовна , PhD, профессор	
Yangi O'zbekistonda xizmatlar sohasi – mamlakat taraqqiyotining drayveri	760
Yusupov Muxamadamin , kafedra dotsenti	

Oliy ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlarning zarurati.....	767
Anvar Bazarbayevich Gafurov , PhD (i.f.f.d)	
Kichik sanoat zonalaridagi korxonalar raqobatbardoshligini oshirish.....	774
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich , kafedra dotsenti v.b.	
Pensiya yoshining pensiya ta'minoti tizimiga ta'siri.....	778
Tursunov Jaxongir Pulatovich , DSc	
Tibbiy sug'urtada innovatsiyalar va IT-texnologiyalarning qo'llanilishi.....	784
Xalikulova Gulzada Tadjimuratovna , PhD, kafedra dotsenti	
Improvement of Scientific Methodological Bases of Innovative Management of Higher Education Institutions.....	789
Gafurova Dilshoda , PhD	
Leveraging Public-Private Partnerships for Strategic Investment Financing.....	793
Yakubova Samira , PhD	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida banklarning o'rni.....	797
Adilova Zohida Ikromjonovna	
Turistik resurslarning salohiyatdan samarali foydalanishning nazariy asoslari.....	801
Alimardonova Zebuniso Mamarajabovna , mustaqil izlanuvchi	
Respublikamizda qimmatli qog'ozlar bozorini raqamlashtirishning o'ziga xos jihatlari.....	805
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich , kafedra dotsenti v.b.	
Исследование алюминиевого порошка как строительный материал.....	809
Шарипова Мадина Конгратбаевна , преподаватель	
Bank tizimi samaradorligini oshirishda chakana bank xizmatlarining o'rni.....	812
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich , PhD	
Lizing faoliyatini kreditlashda andarraytingdan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari.....	818
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Milliy moliya bozorini rivojlantirish xususidagi ilmiy-nazariy qarashlar.....	824
Burxanov A. U. , i.f.d., professor, Muratov Amir Timur ug'li , talaba	
Iqtisodiyotda yashil innovatsiyalarni joriy etishni konseptual asoslari.....	829
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna , kafedra dotsenti	
Цифровизация страховых претензий является основным механизмом развития страховой отрасли.....	835
Узакова Камола Бехзодовна , ассистент кафедры	
O'zbekiston va MDH mamlakatlari soliq tizimining qiyosiy tahlili.....	839
Bobomurotova Manzura Panji qizi , mustaqil tadqiqotchi	
Soliq ma'muriyatchiligi tizimida samarali soliq nazoratini tashkil etish masalalari.....	845
Poyonov Bobir Bekmurod o'g'li , Bobomurotova Manzura Panji qizi , mustaqil tadqiqotchilar	
Banklarda aktivlar portfellarining zamonaviy holati.....	851
Murodova Mohigul Chori qizi , katta o'qituvchi	
Vaqtni boshqarish texnologiyasidan foydalangan holda talabalarning o'quv faoliyatida o'zini o'zi tashkil etishini rivojlantirish muammosini o'rganishning nazariy asoslari.....	855
Otajonova Maftuna Sultonmurodovna , tayanch doktorant	
Kredit-modul tizimida talabalarning mustaqil ishini rejalashtirish va tashkil qilish.....	859
Ustadjalilova Xurshida Aliyevna , p. f. n.	
Erkin iqtisodiy hududlarga investitsiyalarni jalb etish innovatsion taraqqiyot omili sifatida.....	863
Sheraliyeva Saida Azatovna , katta o'qituvchi	

ERKIN IQTISODIY HUDUDLARGA INVESTITSİYALARNI JALB ETISH INNOVATSION TARAQQIYOT OMILI SIFATIDA

Sheraliyeva Saida Azatovna

NavDPI geografiya va iqtisodiy bilim asoslari kafedrası katta
o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada hozirgi zamon rivojlanish bosqichida erkin iqtisodiy hududlarning shakllanishi va faoliyatining nazariy asoslanishi va uslubiy yondashuvlari ishlab chiqilgan. Erkin iqtisodiy hududlar tushunchasiga investitsiyalarni jalb etish innovatsion taraqqiyot omili sifatida ta'rif berilgan va ularning tasnifi zamonaviy bozor iqtisodiy sharoitlari nuqtai nazaridan tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: erkin iqtisodiy hududlar, investitsiya, boshqarish, mexanizm, takomillashtirish, tamoyillar, ustuvorlik, loyihalar, erkin iqtisodiy hududlar tasnifi.

Abstract: In the article, the theoretical justification and methodological approaches of the formation and operation of free economic zones at the current stage of development have been developed. Attracting investments to the concept of free economic zones is defined as a factor of innovative development, and their classification is analyzed from the point of view of modern market economic conditions.

Key words: free economic zones, investment, management, mechanism, improvement, principles, priorities, projects, classification of free economic zones.

Аннотация: В статье разработаны теоретическое обоснование и методические подходы формирования и функционирования свободных экономических зон на современном этапе развития. Привлечение инвестиций в концепцию свободных экономических зон определяется как фактор инновационного развития, а их классификация анализируется с точки зрения современных рыночных экономических условий.

Ключевые слова: свободные экономические зоны, инвестиции, управление, механизм, совершенствование, принципы, приоритеты, проекты, классификация свободных экономических зон.

KIRISH

Tabiiy resurslardan samarali foydalanish barqaror iqtisodiy o'sishning etarli sharti emas va ba'zan faqat iqtisodiy rivojlanishning asosiy muammolarini hal qilishdan chalg'itadi. Shu bois iqtisodiyotni tarkibiy o'zgartirish va bozor talabiga ega bo'lgan yuqori sifatli mahsulotlar ishlab chiqaradigan tarmoqlarni tashkil etish eng muhim maqsadlardan biri bo'lib qolmoqda.

Mahalliy, mintaqaviy darajada va milliy iqtisodiyotning ayrim tarmoqlarida raqobatdosh ustunliklarni ta'minlash orqali O'zbekistonni yaqin kelajakda rivojlangan mamlakatlar bilan raqobatlasha oladigan qilish mumkin.

Bu, xususan, erkin iqtisodiy hududlarni (EIH) tashkil etish va rivojlantirish bilan mumkin bo'ladi. EIHni tashkil etish va faoliyat yuritish jarayonida yuzaga keladigan muammolar murakkab xarakterga ega bo'lib, bu tashkiliy, tartibga solish, iqtisodiy va uslubiy masalalarni hal qilishni talab qiladi.

EIHlarni tashkil etish uchun hududlar va talabnoma beruvchilarni tanlashning ilmiy-uslubiy ta'minotini, EIH rezident korxonalarida soliq va boshqa imtiyozlar mexanizmini qo'llash qoidalarini ishlab chiqish, ular faoliyati samaradorligini oshirish uchun zaxiralarni aniqlash, ularni yaratishning maqsadga muvofiqligi to'g'risida xabar qilingan qarorlar qabul qilish ko'plab imkoniyatlar yaratadi.

EIH rezidentlari bo'lgan amalda faoliyat yuritayotgan korxonalar boshqa xo'jalik yurituvchi subyektlarning turdosh tarmoqlardagi ishini faollashtirish imkonini beradi va shu orqali EIHlar faol tashkil etiladigan hududlarda ijtimoiy-iqtisodiy vaziyatni yaxshilashga ta'sir ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, jahon iqtisodiyotida EIHLarning tashkiliy-funksional tuzilishi xilma-xil bo'lib, ularning ko'pchiligi boshqalarnikiga xos xususiyatlarga ega bo'lganligi sababli hududlar turini aniqlash juda qiyin ^[1, 2, 3]. Bundan tashqari, EIHLarga institutsional yondashuvlarning ilmiy jihatdan sust ishlab chiqilishi hududlarni tasniflashning umume'tirof etilgan metodologiyasi, EIHLarning yagona ta'rif va o'rnatilgan xalqaro terminologiyaning yo'qligida namoyon bo'ladi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Albatta, investitsiyalarni jalb qilish hududlarning iqtisodiy rivojlanishining muhim omili hisoblanadi, ammo bu EIHLarni yanada to'liqroq mintaqaviy va iqtisodiy jihatdan ko'rib chiqishda yagona va to'liq omil emas.

Hozirgi bosqichda EIHLarni davlatning iqtisodiy jarayonlarga aralashuvi ko'lamini tanlab qisqartirish vositasi sifatida talqin qilish ko'proq dolzarbdir. Ushbu formula barcha iqtisodiy rejimlarning ishlashi bilan bog'liq bo'lgan barcha hodisalarni o'z ichiga oladi. Bunday yondashuv bilan erkin hudud nafaqat alohida geografik hudud, balki milliy iqtisodiy makonning, uning boshqa qismlarida qo'llanilmaydigan ma'lum bir imtiyoz va rag'batlantirish tizimi joriy etilgan va qo'llanilgan qismidir.

Quyidagi omillar ta'sirida yuqori investitsiya va tadbirkorlik faolligi ta'minlanadi ^[5, 7]: biznes infratuzilmasining sust rivojlanishi; tadbirkorlik sub'yektlariga yuqori darajadagi ma'muriy va byurokratik yuk; mulk huquqini qo'lga kiritish, himoya qilish masalalarini huquqiy tartibga solishning etarli emasligi, ularning eng muhimi - huquq masalasi yerga va boshqa ko'chmas mulkka egalik qilish; investitsiya faoliyati barqarorligi uchun davlat huquqiy kafolatlarining yetarli darajada yuqori emasligi, shuningdek, EIHLar doirasida davlat-xususiy sheriklikning deyarli to'liq mavjud emasligi.

Yaratilgan erkin iqtisodiy hududlar investitsiyalarni jalb qilish, ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish va hudud iqtisodiyotini rivojlanishning innovatsion yo'lga olib chiqish masalalarini hal etishda eng istiqbolli hisoblanadi. Bu yuqori texnologiyali biznesni rivojlantirish shakllaridan biri bo'lib, ko'plab boshqa mamlakatlarda sinovdan o'tgan. Bunga misol tariqasida Singapur, Tayvan, Hindiston, Isroil kabi davlatlar tajribasini keltirishimiz mumkin, ularda erkin iqtisodiy hududlar tashkil etilishi sezilarli iqtisodiy o'sishga olib keldi.

Erkin iqtisodiy hudud, birinchidan, maxsus soliq rejimini, ikkinchidan, qurilish yoki aholi punkti uchun tayyorlangan maydonni nazarda tutishi kerak. Davlat ushbu hududning infratuzilmasini ta'minlaydi: u barcha kommunikatsiyalar, yo'llar, suv ta'minoti, kanalizatsiya, elektr energiyasini amalga oshiradi, maxsus maqsadli obyektlar, masalan, kichik kompaniyalar uchun biznes-inkubator qurilishini ta'minlaydi, shuningdek, umumiy va ijtimoiy-madaniy obyektlarni umumiy asosda qurishda ishtirok etishi mumkin. Shuningdek, davlatning erkin iqtisodiy hududlar rezidentlariga nisbatan yanada qulay munosabatda bo'lish zarurati ham aniq bo'lishi kerak.

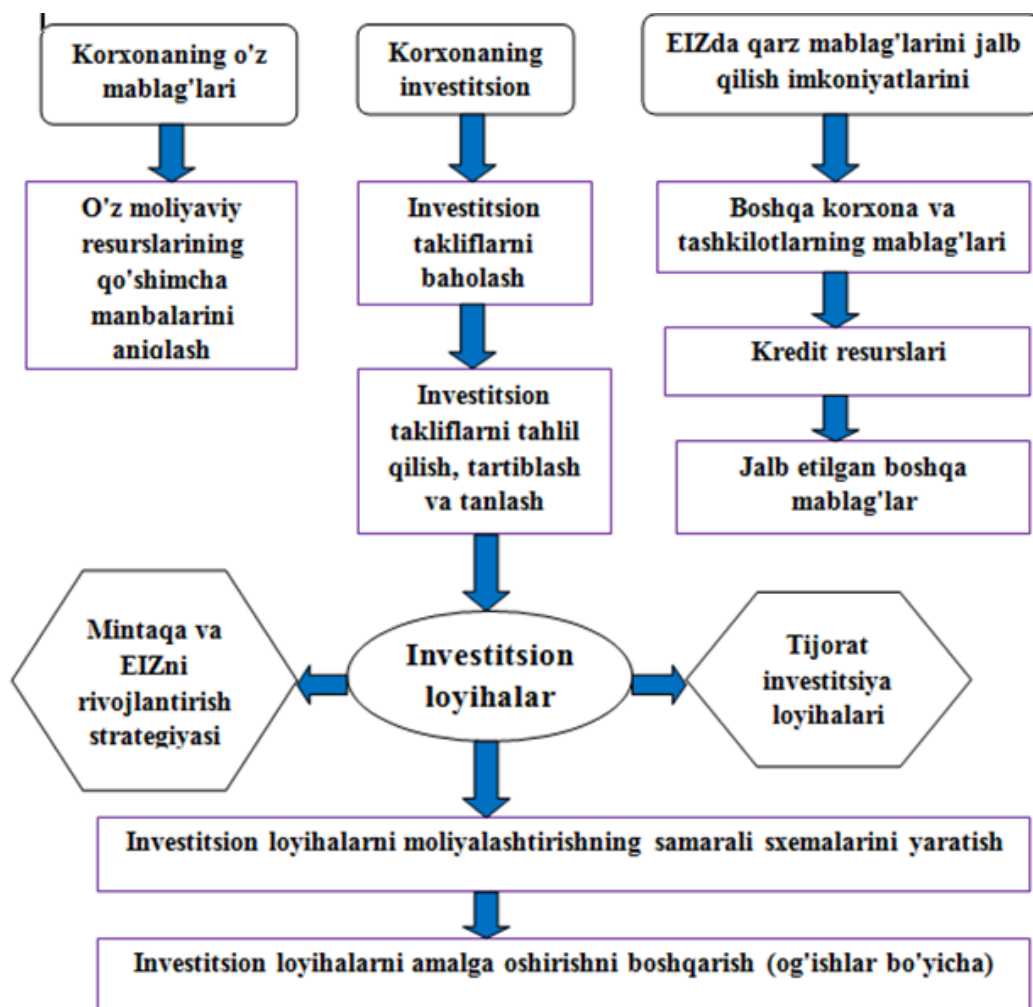
Bunday iqtisodiy hududiy subyektlarning eng xarakterli xususiyatlari quyidagilardir: tadbirkorlik uchun turli imtiyozlardan foydalanish, buning natijasida EIHLda foyda darajasi o'rtacha 40% gacha bo'lishi kerak; kapital qo'yilmalarning o'zini o'zi qoplash muddatini kamida 2 barobarga, 3-3,5 yilga qisqartirish; davlat-xususiy sheriklik asosida davlat tomonidan har tomonlama qo'llab-quvvatlash.

Qonun hujjatlarida belgilangan rasmiy imtiyozlardan tashqari, korxonalarni EIHL rezidenti sifatida ro'yxatdan o'tkazishda e'tiborga olinishi kerak bo'lgan bir qator obyektiv afzalliklar ham mavjud.

Qonunchilikning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqib, EIHLni tashkil etishda zamonaviy infratuzilma noldan yaratilgan yangi hududlarga ustunlik beriladi. EIHL rezidentlari uchun zamonaviy infratuzilma O'zbekiston Respublikasining qolgan qismida faoliyat yurituvchi kompaniyalarga nisbatan raqobatdosh ustunlikni ta'minlaydi.

Darhaqiqat, EIHLning tashkil etilishi turdosh hududlarda faoliyat yurituvchi ko'plab o'xshash korxonalarning bir joyda to'planishiga olib keladi. Ushbu korxonalar va davlat tuzilmalari o'rtasidagi hamkorlikning to'g'ri darajasi bilan sinergik samara paydo bo'lishi mumkin ^[6]. Buni, ayniqsa, texnologik-innovatsion hududlarda yaqqol ko'rish mumkin, ular, ta'rifiga ko'ra, innovatsion bo'lib, ma'lum bir iqtisodiy hududda sinergiyaning barcha imkoniyatlariga ega.

Amaldagi amaliyot shuni ko'rsatadiki, EIHLarni tashkil etishda birinchi navbatda iqtisodiy rivojlangan hududlarga ustunlik beriladi. Biroq, EIHLni tashkil etishning asl maqsadlaridan biri rivojlanishdan orqada qolgan hududlar va tumanlarni yuksaltirish edi. Xususan, EIHLga investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha harakatlar ketma-ketligi 1-rasmda keltirilgan.

1-rasm: EIHlarni rivojlantirish bo'yicha investitsiya loyihalarini moliyalashtirish sxemalarini tuzish algoritmi ^[4]

Ushbu algoritmgga asoslanib, biz EIHa investitsiyalarni jalb qilish algoritmini qurish bo'yicha harakatlar ketma-ketligini shakllantirishimiz mumkin (2-rasm).

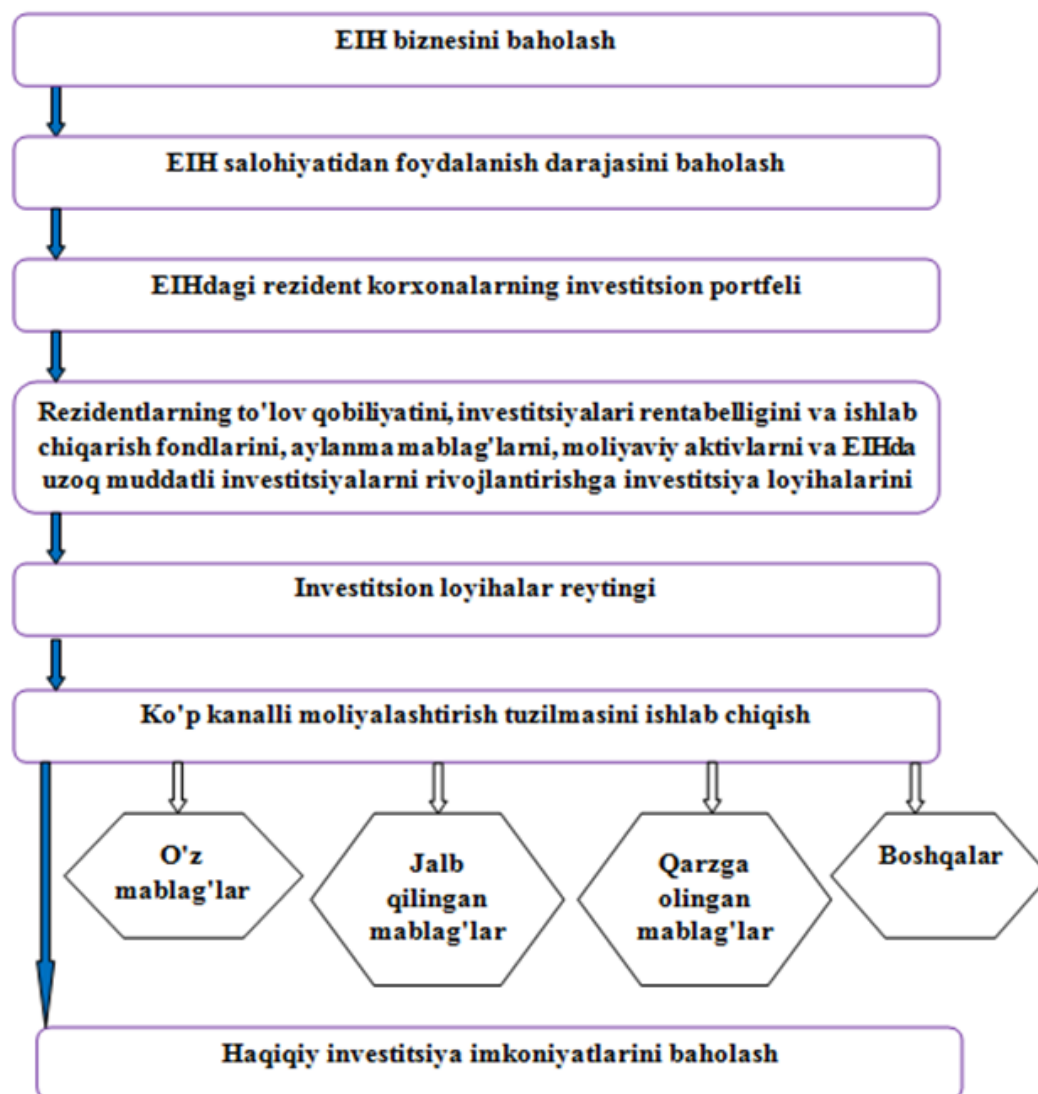
EIHlarni quyidagi ketma-ketlikda tasniflash mumkin. Tarmoqlar bo'yicha: yoqilg'i-energetika, mashinasozlik va qayta ishlash, moliya va bank xizmatlari, ilmiy-tadqiqot faoliyati, turizm va sug'urta xizmatlari. Mulkchilik xususiyatiga ko'ra: davlat, xususiy va aralash. Faoliyat tabiati va funktsional maqsadi bo'yicha: savdo, sanoat-ishlab chiqarish, texnologiya-tadbiq etish, xizmat ko'rsatish, integratsiyalashgan, innovatsiya-ishlab chiqarish.

Muayyan hudud uchun qaysi turdagi hududlar eng maqbul ekanligini aniqlash kerak. Erkin iqtisodiy hududlar O'zbekiston Respublikasi hududining ajralmas qismi tamoyiliga asoslangan holda ularni tashkil etish iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy, ilmiy-texnikaviy kabi maqsadlarni ko'zlaydi.

Uch turdagi - texnologik-tadbiq etish, sanoat-ishlab chiqarish va turistik-rekreatsion EIHLarni yaratish O'zbekiston iqtisodiyotining dolzarb muammolarini hal qilishga imkon beradi:

- innovatsion infratuzilmani rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish, ilmiy tadqiqot va ishlanmalar natijalaridan davlat mablag'larini cheklangan holda foydalanishni ta'minlash;
- turli sohalarida faoliyat yurituvchi innovatsion tashkilotlarni rivojlantirish mexanizmlari va rag'batlarini qo'llash;
- ilmiy-texnikaviy va ishlab chiqarish sohalarida innovatsion faoliyat uchun menejerlarni tayyorlash;
- iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlariga kapital qo'yilmalarni jalb etish;
- mahsulotlarning raqobatbardoshligini va ishlab chiqarishning texnik darajasini oshirish, import qilinadigan mahsulotlarni o'zimizda ishlab chiqarilgan mahsulotlar bilan almashtirish;
- ilmiy-texnikaviy yangiliklarni rag'batlantirish, ijtimoiy ahamiyatga ega va eksportga yo'naltirilgan ishlab chiqarishlarni rivojlantirish;
- yangi texnologiyalar asosida sanoat tashkilotlari faoliyati samaradorligini oshirish va yuqori texnologiyali mahsulotlar ishlab chiqarishni o'zlashtirish;

- tashkilotlarning texnik jihozlanishini yaxshilash;
- yangi ishlab chiqarish texnologiyalarini ishlab chiqish;
- EIHda ishlab chiqarilayotgan mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshirish;
- tabiiy resurslardan foydalanish faoliyatini rivojlantirish.

2-rasm: EIH rivojlanishini ta'minlash uchun investitsiya resurslarini shakllantirishning blok diagrammasi ^[4]

EIH rezidentlari faoliyatini kompleks tashkiliy-iqtisodiy tahlil qilish va uning asosida EIH rejimini uslubiy ta'minlashni takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish masalalariga alohida e'tibor qaratish lozim. Har tomonlama tahlil qilish maqsadida maxsus iqtisodiy hududning tizimli tahlili o'tkazildi, ya'ni u hayot tsiklining bosqichlariga bo'lingan, har bir bosqichda EIH faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash, EIH faoliyati to'g'risida muammoli masalalarni belgilash va ularni hal qilish bo'yicha uslubiy qoidalar va tavsiyalar ishlab chiqish.

XULOSA VA TAVSIYALAR

EIH va uning rezidentlarining tashkiliy, xo'jalik va moliyaviy faoliyatini har tomonlama tahlil qilish natijasida EIH rejimini qo'llash shartlariga muvofiqligini kompleks baholash algoritmi ishlab chiqildi, bu bizga tuzilmani va uning rezidentlarini aniq tekshirish, erkin iqtisodiy hudud mazmunini, shuningdek, uning barcha elementlarini izchil tahlil qilish imkonini beradi. Ushbu algoritmdan foydalanish EIH rezidentlari tomonidan davriy ravishda taqdim etiladigan statistik va buxgalteriya hisobotlari asosida EIHni tashkil etishning maqsadga muvofiqligi va samaradorligini aniqlash, uning faoliyatini har tomonlama baholash, uning faoliyatidagi zaif tomonlarni tezkor va aniq aniqlash, EIHda noqulay vaziyatlarning kelib chiqish sabablari va ularning salbiy oqibatlarini bartaraf

etish, zarur hollarda hudud iqtisodiyotiga zarar yetkazish xavfini bartaraf etish bo'yicha o'z vaqtida chora-tadbirlar ko'rish imkonini beradi.

Biroq mukammal EIH mexanizmining mavjudligi mamlakat iqtisodiy o'sish sur'atlarini ta'minlash va undagi yoqilg'i-energetika kompleksi tarmoqlari ulushini kamaytirish orqali ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish jarayonida samarali vosita bo'la olmaydi. EIH mexanizmlarini amalga oshirish uchun davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash sohalarini tanlash zarur. Erkin iqtisodiy hududlar mexanizmini joriy etish raqobat asosida yangi ishlab chiqarishlarni tashkil etish va mavjudlarini modernizatsiya qilish orqali yuqori samarali investitsiya loyihalarini amalga oshirishga yo'naltirilgan investitsiyalarni jalb qilish uchun sharoit yaratadi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib quyidagi tavsiyalarni berish mumkin:

1. Ishlab chiqilgan algoritmlar asosida hududiy byudjetlar va xususiy kapitalni hisobga olgan holda, EIHga investitsiyalarni jalb qilish texnologiyalarini shakllantirish, ularga ham obyektlar foydalanishga topshirilgunga qadar soliq imtiyozlari berilishi zarur.
2. EIH doirasida tayyor mahsulot ishlab chiqarishning yopiq siklini ta'minlovchi korxonalar quvvatlarini jamlash zarur.
3. EIZ hududni rivojlantirishning strategik yo'nalishlari bo'yicha faoliyat yurituvchi korxonalarni joylashtirishi kerak.
4. EIZni shakllantirishda hududning geografik, iqlimiy, resurs va boshqa xususiyatlari hisobga olinishi, hududning ishlab chiqarish-iqtisodiy salohiyati hisoblab chiqilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Costachie S. Free Zones. Some Theoretical Aspects // Annals of the University of Craiova. Series Geography. - 2008. - V. 11. - P. 138-146. URL: <http://analegeo.ro/wp-content/uploads/2010/07/Articolul-15-Costachie.pdf> (дата обращения 11.03.2018)
2. Chaudhuri S., Yabuuchi S. Formation of Special Economic Zone, Liberalized FDI Policy and Agricultural Productivity // International Review of Economics and Finance. - 2010. - V. 19 (4). - P.779-788.
3. Levien M. The land question: special economic zones and the political economy of dispossession in India // The Journal of Peasant Studies. - 2012. - V. 39. - Iss. 3-4. - P. 933-969. DOI: 10.1080/03066150.2012.656268.
4. Суханов Д. А. Привлечение инвестиций в особые экономические зоны как фактор инновационного развития. <https://guu.ru/files/referate/suhanov.pdf>
5. Раджабова, Гавхар Умаровна. "Совершенствование деятельности промышленных отраслей-залог успеха в развитии производства." Будущее науки-2015. 2015.
6. Раджабова, Гавхар Умаровна, and Хавасхон Омоновна Солиева. "Качественный бизнес-залог успеха на мировом рынке." Исследование инновационного потенциала общества и формирование направлений его стратегического развития. 2015.
7. Обиджонова, Д. Б., and Г. У. Раджабова. Роль предпринимателей и бизнесменов в укреплении духовно-этической основы гражданского общества.

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzirimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.